

A községközi együttműködés a nemzeti egyenjogúság szolgálatában

I.

Társadalmi-gazdasági fejlődésünk jelenlegi szakaszában a községközi együttműködésnek nagy a társadalmi és politikai jelentősége. Az intenzív gazdasági és társadalmi fejlődés közepette ez az együttműködés mindinkább szerves részévé válik annak az integrációs folyamatnak, amely öngazgatású szocialista társadalmunk továbbfejlődésének feltétele.

A közvitára bocsátott alkotmánytervezetek is szabályozzák a községek együttműködését. A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság¹ és a Szerb Szocialista Köztársaság alkotmányának², valamint Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány alkotmánytörvényének tervezete³ kimondja, hogy a községek az önkéntesség és szolidaritás elve alapján együttműködnek egymással, egyesítik eszközeiket, közös szerveket, szervezeteket és szolgálatokat létesítenek közös érdekű ügyek intézésére és közös szükségleteik kielégítésére.

Ebből a szempontból tekintve a községközi együttműködés a közös társadalmi szükségletek teljesebb és ésszerűbb kielégítését, a társadalmi-gazdasági fejlődés optimálisabb és arányosabb megvalósítását biztosítja. Ily módon lehetővé válik, hogy egyes községek azokat a feladatokat is megoldják, amelyeket önerejükben csak részben vagy egyáltalán nem tudnának megoldani. Vonatkozik ez azokra az akciókra is, amelyek csak közös összefogással és tágabb határok között lehetnek sikeresek.

Az öngazgatáson alapuló társadalmi-gazdasági viszonyok fejlődése lényegbevágó változásokat igényelt a társadalmi-politikai közösségek viszonyaiban is. Az etatista viszonyokon alapuló rendszer összeütközésbe került az öngazgatási rendszerrel és gyakorlattal, mert nem volt képes eredményesen összehangolni az önálló öngazgatási szervezetek munkáját, megőrizni azok egységét, valamint biztosítani a társadalmi-politikai rendszer arányos fejlődését. Márpedig az öngazgatású társadalmi-politikai rendszer fejlődése nagyrészt attól függ, hogy mennyire tudjuk összehangolni az egész politikai és

gazdasági rendszert a szocialista erők minél szabadabb és zavartalanabb működésével. Ez az eredményes egybehangolás a szocialista öngazgatási rendszer továbbfejlődését is nagymértékben meghatározza és elősegíti. A községek együttműködése és társulása szintén ezt a célt szolgálja.

A községközi együttműködés, a munka öngazgatási egybekapcsolása és társítása, továbbá a társadalmi tevékenység különböző hordozóinak együttműködése a szűkebb és tágabb társadalmi-politikai közösségen belül, fontos tényezője az öngazgatási társadalmi integrációnak. Ugyanakkor az etatista-centralista tendenciák hathatós ellenszere és megfelelő eszköz a bezárkózás, a lokális érdekek föl számolásában is.

A társadalmi megállapodások, az öngazgatási megegyezések, valamint a községek regionális öngazgatási társulása úgyszintén azt a célt szolgálják és biztosítják, hogy tágabb regionális alapon is kifejezésre jusson a munkásosztály érdeke.

Az öngazgatás fejlesztése és az alkotmánymódosítások nagy változásokat hoztak kommunális rendszerünkben is. Mindenekelőtt létrejöttek a feltételek arra, hogy a községek egyre inkább olyan öngazgatási közösséggé fejlődjenek, amelyben a kommuna öngazgatásának valamennyi formájában a munkásosztálynak és érdekeinek döntő szerep jut. Megerősödött a munkásosztály azon joga is, hogy társadalmi és gazdasági viszonyaink jellegével összhangban önállóan rendelkezzen saját munkájával, jövedelmével és többletmunkájával. A községnek, mint öngazgatású társadalmi-politikai alapközösségnek önállósodási folyamata, anyagi bázisának erősödése, ugyanakkor a tágabb társadalmi-politikai közösségek anyagi és más jogainak a szűkülése, kedvező feltételeket teremtett és teremt, és megköveteli, hogy a társadalmi-gazdasági fejlődés hordozói, de különösképpen a községek, kapcsolatot teremtsenek egymás közt, és az öngazgatási társulás különböző formáit hozzák létre. Ekképpen a községközi együttműködés, mint társadalmunk belső integrációjának szerves része, olyan szükségszerűség, amely közös érdekekből fakad és a jogok, valamint kötelezettségek racionálisabb, gazdaságosabb és eredményesebb megvalósítását követeli meg. Ugyanakkor nemcsak a község szükségleteinek a kifejezője, hanem az egész társadalomé is.

A jelenlegi alkotmánymódosítások további haladást jelentenek a politikai rendszer és az öngazgatási szocialista termelési viszonyok fejlesztésének összehangolása tekintetében. A munkásosztály és az öngazgatásilag társult munka, minden nemzet és nemzetiség, köztársaság és tartomány egységes érdekei révén pedig kialakulnak azok a feltételek, amelyek az osztály- és nemzeti érdekek megállapításában elengedhetetlenek.

Ilyenformán a községközi és regionális együttműködés, valamint azok a viszonyok, amelyek ennek kapcsán keletkeznek, érdeklődésünk állandó tárgyát kell hogy képezzék. A községközi együttműködés fejlődésének eddigi gyakorlata és elmélete szintén arra utal, hogy több figyelmet kell rá fordítani, hiszen nem kevesebbről van szó, mint kommunális rendszerünk egyik fontos és elengedhetetlen alapkövérol.

II.

A községek együttműködése és társulása többé-kevésbé a társadalmi-gazdasági tevékenység minden területén lehetséges. Az együttműködés tárgya ennél fogva sokféle lehet. Tartalmát illetően a közös érdek, az önkéntesség és a szolidaritás az alapvető kritérium.

Egyes gazdasági ágazatokban különösen kedvezőek a feltételek a községek együttműködésére és társulására. Vajdaságban például a vízgazdálkodás (öntözés és lecsapolás), halászat, turizmus, földművelés, feldolgozóipar stb. nehezen képzelhető el egy-egy regionális egység községeinek együttműködése és társulása nélkül,

Az iskoláztatás területén a községközi pedagógiai intézetek és a községi oktatási közösségek jelentik az együttműködés alapvető formáit. E társulásoknak is az a céljuk, hogy az iskoláztatás problémáit a községek tartós együttműködésével minél eredményesebben megoldják.

A kultúra területén szintén fontos szerepe van ennek az együttműködésnek. Lehetővé teszi a hasonló kulturális intézmények észszerűbb tevékenységét és integrációját, eszközeik társítását, közös rendezvényeik és akcióik sikeresebb és gazdaságosabb lebonyolítását stb.

Az öngazgatási érdekközösségek, az egészségügyi szolgálat, a közoktatás, a tudomány, a művelődés stb. területén, mivel felölelik a társult munka valamennyi dolgozóját, jelentős szerepet játszanak a községek együttműködésében és társulásában. Ezek az érdekközösségek ugyanis bizonyos módon és bizonyos formák közt minden embert összekapcsolnak, és éppen ezért eredményes ténykedésüknek nagy a gazdasági, társadalmi és politikai jelentősége.

Nem kisebb lehetőséget nyújt a tartalmas együttműködésre a községek képviselő-testülete, igazgatási szerve, honvédelme stb. A kerületi bíróságok, a kerületi gazdasági bíróságok és a kerületi ügyészségek zökkenőmentes munkája sem képzelhető el azon terület községeinek együttműködése nélkül, amelyen e bíróságok és ügyészségek illetékesek.

Az eddigi tapasztalat azt bizonyítja, hogy a községek eredményes együttműködése és társulása szorosan összefügg az öngazgatás fejlesztésével, valamint a községek osztályjellegű demokratizálódási folyamatával. Kiderült, éppen a közelmúlt világított rá, hogy ha nem a munkásosztály tolmácsolja saját érdekeit, ha nem közvetlenül kíséri figyelemmel munkájának, jövedelmének és többletmunkájának sorsát, akkor a bürokrata, technokrata és nacionalista erők igyekeznek átvenni ezt a szerepet, s érvényt szerezni a hegemoniára, a partikularizmusra, a bezárkózásra, a saját és más nemzetek és nemzetiségek a „saját” munkásosztály, továbbá az egész munkásosztály és minden dolgozó alárendelésére irányuló törekvésüknek. Ilyen feltételek között a reális nemzeti, gazdasági és egyéb érdekeket sem lehet megvalósítani, helyett torzsalkodásra és szembehelyezkedésre kerül sor. Ezért létfontosságú a községközi együttműködés fejlődése szempontjából is, hogy minden köztársaság, minden nemzet és nemzetiség munkásosztálya öngazgatási alapon rendelkezve többletmunkájával

és a társadalmi újratermelés összes eszközével, öngazgatási megállapodás és megegyezés útján hangolja egybe a gazdasági és társadalmi fejlődést. Csak az ily módon megszervezett munkásosztály képes valós tartalmat biztosítani a községközi együttműködésnek és társulásnak is.

III.

A községközi együttműködés a nemzeti egyenjogúság megvalósítása terén is csak az öngazgatás és a munkásosztály fönt vázolt egységében lehetséges. Hiszen az együttműködés tárgya is szerves és elválaszthatatlan része társadalmi-gazdasági életünknek, s egységében képes csak igazán, eredményesen megvalósulni. Ha mégis külön hangsúlyozzuk a nemzeti egyenjogúság megvalósításában is, ezt egyrészt a megoldásra váró probléma egyik vetülete miatt tesszük, másrészt pedig azért, mert a községek együttműködése és társulása a nemzeti egyenjogúság megvalósításának szolgálatában nemcsak a felmerült problémák racionálisabb és eredményesebb megoldását jelenti, hanem bizonyos esetekben az együttműködés szükségszerű, lényeges és egyedüli föltétele annak, hogy a problémát meg lehessen oldani. Tehát sok esetben nem arról van szó, hogy előbb vagy később, gazdaságosan vagy kevésbé gazdaságosan oldódik-e meg egy-egy több községben felmerülő probléma, attól függően, hogy képesek-e a községek társadalmi megállapodással és öngazgatási egyezményrel rendezni egymás közötti viszonyukat, hanem arról hogy a probléma megoldását egyedül a községek együttműködése és társulása szavatolhatja.

A továbbiakban szeretnénk röviden rámutatni néhány olyan kérdésre, amely a községközi együttműködés tárgyát képezi, vagy pedig amelyet együttműködve eredményesen meg lehetne oldani a nemzeti egyenjogúság megvalósítása érdekében.

1. A nemzetek és nemzetiségek iskoláskor előtti és általános iskolai oktatását a nemzetek és nemzetiségek nyelvén minden községnek biztosítani kell. E megállapítás a VSZAT alkotmánytörvényének tervezetéből és a korábbi alkotmányfüggelékekből következik. Emellett ma már számos községben a középfokú oktatást is megszervezték a nemzetiségek anyanyelvén. Úgyszintén a főiskolai és felsőfokú oktatásban is mindjobban érvényesülnek a törvény által előírt jogok és kötelezettségek. Az anyanyelvű oktatás napjainkban az egyenjogú nyelvhasználat megvalósításának közvetlen feltétele. Hiszen többnyelvűség csak megfelelő káderekkel lehetséges.

E feladatok megoldása során több olyan mozzanat adódik, amely összefogásra kényszeríti a községeket: a megfelelő iskolahálózat kiépítése, a tanulók optimális fölölélése, korszerű és különleges feladatok elvégzésére alkalmas felszerelés biztosítása, a pénzelés, a tankönyvek és segédkönyvek stb.

Eddigi ismereteink arról tanúskodnak,⁴ hogy a nemzetiségi tan nyelvű iskolák hálózata főként azokra a területekre terjed ki, amelyekeken egy-egy nemzetiség is él, és lehetőséget nyújt, hogy az is-

kolás korban levő tanulók bekapcsolódjanak az anyanyelven folyó munkába. Tény azonban, hogy a ruszin nemzetiségű tanulóknak 56⁰/₀-a, a román tanulóknak 24,3⁰/₀-a, a szlovák tanulók 21,4⁰/₀-a és a magyar anyanyelvű tanulók 18,7⁰/₀-a nem anyanyelvű tagozaton részesül oktatásban, ami arra utal, hogy megfelelő akciókat kell kezdeményezni és foganatosítani. Sok esetben ez bizonyára nemcsak a meglévő hálózat kibővítését, illetve kiegészítését jelentené, hanem ésszerűbb kihasználását is. A tanulók utaztatásának megszervezése, a diákokthozonok építése és közös pénzelése, ami nem kis probléma, szintén a községek közötti együttműködés reális lehetőségéről, fontosságáról tanúskodik. A Vajdaság különböző helységeiben élő ruszin anyanyelvű tanulók oktatásának és nevelésének biztosítása, vagy a magyar tannyelvű iskoláskor előtti és általános iskolai oktatók biztosításának problémája Szerémség területén szintén a megfelelő községek közötti együttműködés és társulás lehetőségeiről tanúskodik. Ha nem is hozna végleges megoldást, de bizonyára közelebb kerülnének a probléma felszámolásához. A közös akció, a közös cél, a szolidaritás vállalása lehetne az a kiindulópont, amelyre aztán más akciók is épülhetnek. Eredményesebben és átfogóbban.

A többnyelvű környezetekben rendszerint az iskolahálózat is felaprózott. Délbánátban pl. egymástól pár kilométernyire levő, két vagy három szomszédos helységben (néha községben) ugyanolyan törpe nyolcosztályos iskola (4—14 tanuló az osztályban) működik, azért, mert mindegyikben más-más nyelven folyik a tanítás. Ebben az esetben együttműködve gyűjtőiskolákat lehetne létrehozni, amelyekbe a tanulók szervezeten és díjmentesen utaznának, vagy közösen pénzelt diákokthozonokban laknának. Ily módon gazdaságosabbá válna az iskoláztatás, ezen felül pedig nemcsak a nemzetiségi tanulók elszóródását csökkentenénk, hanem az oktatás minőségének javításához is hozzájárulnánk.

A községi pedagógiai intézetek, a községi oktatási közösségek, valamint a községi tanfelügyelőségek jelentik a községek együttműködésének jelenlegi intézményes formáit. Minthogy e közösségek költségvetése községenként, külön-külön alakul, és az anyagi eszközök átömlesztése legtöbbször nincs megoldva (társadalmi megállapodások és öngazgatási egyezmények segítségével), a közös iskolafejlesztési program, a közös pénzelés és befektetés stb. is késik. Ennek a legtöbb esetben a tanulók látják a kárát, illetve a szülők, akik különben mint dolgozók e javakat előteremtik.

A községi képviselő-testületek eddigi kezdeményezése sem volt elégséges és eredményes. Ez sok esetben az elégtelen anyagi eszközökkel magyarázható, gyakran azonban a megfelelő kontaktus hiányának tudható be.

Az eddigi együttműködésnek úgyszintén alapvető hiányossága volt, hogy bizonyos létfontosságú kérdéseket e közösségek szervei és szakszolgálati önerejükből igyekeztek megoldani, tehát a községi képviselő-testületnek és szerveinek véleményezése, illetve véleményének igénybevétele nélkül. Még olyan esetekben is, amikor a munkásosztály és a dolgozók, a nemzetek és nemzetiségek alapvető érdekeiről volt szó. Ilyenkor a községi képviselő-testület részvétele

elengedhetetlen a felmerült probléma hatékony és megfelelő megoldása érdekében.

2. Mivel társadalmunkban a nemzetek és nemzetiségek egyenjogúak, az alkotmány szavatolja minden nemzetiség számára, hogy nemzetiségét és kulturáját kifejezze, hogy e jogának megvalósítása végett szabadon használja nyelvét, fejlessze kultúráját, s e célból szervezeteket alapítson, valamint az alkotmányban megállapított más jogokat élvezzen. Ennek megvalósítása érdekében a községek különböző kulturális intézményeket, művelődési közösségeket, egyesületeket stb. alakítanak és pénzelnek.

Ha figyelembe vesszük, hogy a tartomány, de különösen a községek nem fordítottak kellő anyagi eszközt a lakosság művelődési igényeinek a kielégítésére, sőt a legtöbb község csupán a meglévő intézmények fönntartását tudta úgy-ahogy pénzelni, és így nagyon kevés jutott azok zökkenőmentes tevékenységére — akkor nyilvánvalóvá válik, hogy milyen fontos az eszköztársítás, a közművelődési és művészeti rendezvények, események cseréje és közös pénzelése, a művelődési közösségek községközi együttműködése stb.

Az eddigi gyakorlat azt bizonyítja, hogy a művelődés és kultúra területén a közös intézmények lehetnének a községek együttműködésének és társulásának első objektumai. Ezek az intézmények és vállalatok a legtöbb esetben adottak. Az „örökölt” járási kulturális intézményekre és vállalatokra gondolunk, mint pl. a múzeumok, levéltárak, kiadvóvállalatok, színházak stb. Ide sorolhatnánk a tartományi jellegű kulturális rendezvények és intézmények problémakörét is, írásunkban azonban a községek és a tartomány együttműködésére nem térünk ki.

Hogy ezek az „örökölt” intézmények nagyobb rendszerességgel dolgozhassanak, hogy tevékenységük határozottabban tükrözze az adott terület kulturális igényeit, ezáltal pedig a nemzetek és nemzetiségek sajátos kulturális igényeit is — több fontos változtatásra van szükség. Az alapvető változások már folyamatban vannak, de számos kérdés megoldása még kezdeményezésre vár.

Először is biztosítani kell a kultúra osztályjellegének a megvalósítását. Ez azt jelenti, hogy mielőbb fel kell számolni a kultúra és a művelődés terén kialakult „zárt rendszerű öngazgatást”, tehát azon ismérveket, amelyek ezt a „zárt rendszerű öngazgatást” élte-tik, és tápot adnak további egzisztálásához. Tudott dolog, hogy ezeknek az intézményeknek, vállalatoknak, rendezvényeknek legtöbbször csak pénzelési vagy pénzügyi kapcsolataik voltak a társadalommal. Nem épültek be kellőképpen az integrális társadalmi öngazgatási rendszerbe, sőt mind távolabb kerültek tőle, bezárkóztak, önállósodtak, olyannyira, hogy legtöbbször éppen azokkal kerültek ellentétbe, akiknek az érdekében megalakultak és akik végső fokon az anyagi eszközöket biztosították számukra.

Azáltal, hogy a begubózott kulturális intézmény, vállalat vagy művelődési közösség kizárta a munkást, a termelőt a kultúra szervezésének és igazgatásának rendszeréből, a munkásosztálynak nem nyílt rá lehetősége, hogy realizálja érdekeit, nemzeti kultúrájának valós és történelmi értékeit. Az így kialakult zárt és auto-

nóm intézmények a kölcsönös együttműködésre sem voltak képesek. Legalábbis nem oly mértékben, amennyire a többnemzetiségű Vajdaságban reális és szükségszerű.

A nemzeti kulturális igény kibontakozásának dinamikája, tartalma, valamint a meglevő zárt kulturális rendszer kettősségében sok vállalkozás, kezdeményezés, kulturális rendezmény nem tudta megtalálni természetes érvényesülési közegét és tevékenységének biztos anyagi forrását. Példának hozhatjuk fel a Szabadkai Népszínház évek óta megoldatlan anyagi nehézségeit, noha e színház működésében nemcsak a szabadkai község és a tartomány érdekelt, hanem mindazon község, ahol e színház kielégítheti a magyar nemzetiség kulturális igényét. Hasonló a helyzet a szlovák vagy a román nemzetiség színházával is. E színházak működése is sokban függ annak a 6—7 községnek az együttműködésétől és társulásától, ahol ezek a nemzetiségek élnek.

A kultúra és művelődés dinamikus területe többnemzetiségű társadalmunknak. Újabbnál újabb kezdeményezések születtek, kulturális rendezvényeket szerveznek stb. A kultúra intézményei is kezdenek ki-kilépni a tradicionális keretek közül, és újabb kifejezési, szervezési, felépítési formákat keresnek, hogy minél közelebb kerüljenek a „fogyasztókhöz”, és a kölcsönös függést hasznosítani tudják a programtervezésben és a műsorpolitikában.

Mindez arról tanúskodik, hogy a községek együttműködése és társulása a kultúra területén különböző, több rétvű és változékony. Gondoljunk csak azokra a községekre, ahol nem egy, hanem két vagy három nemzetiség él. Ezeknek a községeknek az egybekapcsolódása bizonyára több irányú és változatosabb lesz. De csak így lehet öngazgatási alapon és célszerűen megvalósítani azt, hogy a munkások, a dolgozók, az öngazgatás rendszerében, kifejezésre juttathassák nemzeti érdekeiket a kultúra, a művelődés stb. terén.

Amennyiben nem mutatkozik ilyenfajta együttműködésre és társulásra mód — a kultúrintézmények, művelődési közösségek és egyesületek bezárkózása miatt, vagy mert egy községben objektíve nincs elég anyagi eszköz, és a községközi együttműködést sem szorgalmazzák —, akkor az adott művelődési igényeket vagy problémákat másfajta „társulással” igyekeznek megoldani. Ez pedig nemcsak azt jelenti, hogy útkeresésük kivülesik társadalmunk öngazgatási koncepcióján, hanem azt is, hogy az így „kialakult” kulturális igény nincs összhangban az adott nemzet vagy nemzetiség osztályérdekeivel.

Éppen ezért van kivételesen fontos szerepe a községek együttműködésének és társulásának a nemzetiségi kultúrák fejlesztésében, kifejezésében és megvalósításában.

3. A sajtó, rádió, televízió és más tájékoztatási eszközök különösen jelentős társadalmi funkciót végeznek. Vajdaságban a tájékoztatás szerbhorvát, illetőleg horvátszerb, magyar, szlovák, román és ruszin nyelven történik.

Az utóbbi időben egyes községeknek külön újságmellékleteik vannak a napilapokban és a hetilapokban (Dunatáj, Tiszavidék stb.). Ez bizonyára a sikeresebb községközi együttműködésnek és társu-

lásnak köszönhető. A továbbiakban bizonyára elengedhetlenné válik, hogy biztosabb alapokra helyezték ezeknek a mellékleteknek a sorsát: pénzelését és fejlesztését.

A helyi rádióállomások is fontos szerepet játszanak a községek és nagyobb közösségek gyorsabb és kimerítőbb tájékoztatásában. A községek társulásának itt is jelentős szerepe van. Megelőzheti a fölösleges fölaprózódást, a programismétléseket stb., és elősegítheti a kölcsönös együttműködést, az előadások minőségi fejlődését.

4. Elvben a Vajdaságban használt összes nyelv használata egyenjogú. A VSZAT alkotmánytörvényének tervezete kimondja, hogy „Vajdaság Szocialista Autonóm Tartományban biztosítva van a szerbhorvát, illetőleg horvátszerb, magyar, szlovák, román és ruszin nyelv egyenrangúsága.” Ebből következik, hogy a községek szabályzata konkretizálja és biztosítja a területükön élő nemzetek és nemzetiségek nyelve és írása egyenjogú használatát. A különböző határozatok, jogszabályok közzététele, a polgárokat érintő hivatalos kiadványok kiadása, a községi képviselő-testület üléseire vonatkozó anyagok kidolgozása, a felekkel való szóbeli és írásbeli érintkezés, az eljárás vezetése és a polgárokat érintő adminisztráció vezetése a község területén élő nemzet és nemzetiség nyelvén történik.

Hasonló területet ölel fel a közelmúltban meghozott nyelvi egyenjogúságról szóló tartományi törvény⁵. E törvény alapján véve három kérdést rendez: a több nyelvű eljárás lebonyolításának szabályait a nyilvános megbízatást végző állami szervekben és szervezetekben; a szerbhorvát, illetve horvátszerb, magyar, szlovák, román és ruszin nyelv egyenjogú használata szavatolásának módját a tartományi szervezetekben és szervezetekben, és az átmeneti időszakot. Mivel ennek a törvénynek jobbra tartományi szintű rendelkezései vannak, írásunkban nem foglalkozunk vele bővebben, annak ellenére, hogy a tartomány mindennapi kapcsolata a községekkel eleve meghatározza e törvény funkcionálását.

A községközi együttműködés tárgyát a nyelvi egyenjogúság gyakorlati megvalósítása képezi, illetve segítheti elő annak eredményesebb kibontakozását. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a községek ezeket a jogokat önerejükől nem biztosíthatják. A községközi együttműködésnek ebben az esetben inkább koordináló szerepe volna, hogy a többnyelvű gyakorlat ne váljék számtalan lokális jellegű változattá. Hiszen az egységes nyelvi (terminológiai, stílus stb.) kritériumok csak elősegítik a többnyelvűség gyorsabb, de mégis „egységes” megvalósítását.

A községek együttműködése és társulása még számtalan feladat elvégzését teszi lehetővé, mint pl.: az úrlapok elkészítése, a különböző határozatok és jogszabályok nyelvének összehangolása, az ülések anyagának elkészítése, a hivatalos és egyéb kiadványok kiadása stb.

5. A községközi együttműködésnek egy specifikus formája létezik az igazságszolgáltatás területén. Ezek a kerületi bíróságok, a kerületi gazdasági bíróságok és a kerületi ügyészségek. Munkájukban alkalmazkodnak ahhoz a területhez, ahol működnek. Többek között

szavatolják azon nyelvek egyenjogú használatát, amelyeknek egyenjogú használatát a községi statútumok is biztosítják azon a területen, amelyen e bíróságok illetékesek, tekintettel arra, hogy mindig több község területéről van szó.

A községek együttműködése eleve meghatározza ezeknek a szervezeteknek és szervezeteknek a munkáját. A közös pénzelés, a kádérihiány, a több nyelvű eljárás, a káderek továbbképzése stb. olyan problémák, amelyek csak közös erőfeszítésekkel oldhatók meg.

6. A többnyelvűség bevezetése a községi képviselő-testületek és szerveik munkájába hosszú távú együttműködésre is alkalmat ad. A különböző technikai eszközök, írógépek, szakkönyvek, úrlapok beszerzése gyorsabb ütemben is realizálható. A maradandóbb együttműködésre és társulásra a tapasztalatcsere ad alkalmat, az információk kölcsönös kicserélése, a közös kádereképzés és tervezés, a nyelvi egyenjogúság megvalósításának beütemezése, a szakszótárak pénzelése, a továbbképzés megszervezése stb. stb.

A községi képviselő-testületek együttműködésének egyik formája a közös szakszolgálatok megalakítása. Hasonló szakszolgálatokat lehetne létrehozni a nyelvi egyenjogúság érdekében is. A közös fordítószolgálatok és műszaki osztályok bizonyára nemcsak gazdaságossá tennék e szolgálatok munkáját, hanem hatékonyabbá is.

Jegyzetek

- ¹ A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság alkotmánya javaslattervezetének 105. szakasza szabályozza a községek együttműködését.
- ² A Szerb Szocialista Köztársaság alkotmánya tervezetének 267. és 268. szakasza.
- ³ A Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány alkotmánytörvénye tervezetének 275., 276. és 277. szakasza.
- ⁴ Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány Tanügyi Tanácsa: VSZAT nemzetiségi tanulói iskoláztatásának helyzete és időszerű problémái, Újvidék, 1972.
- ⁵ Törvény a nemzetek és nemzetiségek nyelvének és írásának állami szervek és közhatalmi jogosítvánnyal bíró szervezetek előtti egyenjogú használata biztosításának módjáról, Vajdaság SZAT Hivatalos Lapja, 1973.

Rezime

Međupštinska saradnja na ostvarivanju nacionalne ravnopravnosti

U vršenju svojih funkcija opštine, kao osnovne društveno-političke zajednice gde se ostvaruju osnovna samoupravna prava i interesi radnih ljudi i građana, često imaju potrebu da sa susednim opštinama zajednički rešavaju razna pitanja kao što su: stvaranje opštih uslova za privređivanje i integraciju, usmeravanje privrednog i društvenog razvitka, omogućavanje

razvoja određenih društvenih službi, saradnja na kulturnom planu, rešavanje problema školovanja itd. Međuopštinska saradnja kao oblik samoupravnog povezivanja raznih nosilaca društvene aktivnosti u okviru užih i širih društveno-političkih zajednica je značajan faktor samoupravne društvene integracije i efikasan instrument u cilju obezbeđivanja optimalnijeg i racionalnijeg zadovoljavanja zajedničkih društvenih potreba. Time se, dakle, stvaraju uslovi za potpunije samoupravno povezivanje interesa radničke klase i svih radnih ljudi, bez obzira na političko-teritorijalnu podelu.

Međuopštinska saradnja kao mogućnost za ostvarivanje prava narodnosti SAP Vojvodine nije samo mogućnost za racionalnije i uspešnije izvršenje određenih zadataka opština, već je u određenim okolnostima bitan uslov za njihovo ostvarenje. I naš napis govori o ovakvim vidovima međuopštinske saradnje.

Zusammenfassung

Zusammenarbeit von Gemeinden an der Verwirklichung der nationalen Gleichberechtigung

In der Ausübung ihrer Funktionen haben die Gemeinden — als gesellschaftspolitische Grundgemeinschaften in denen die Rechte und Interessen der Werktätigen und Bürger verwirklicht werden — oft das Bedürfnis, gemeinsam mit benachbarten Gemeinden verschiedene Fragen zu lösen, wie: Herstellung von allgemeinen Bedingungen zur wirtschaftlichen Tätigkeit und Integration, Lenkung der wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Entwicklung, Ermöglichung der Entwicklung bestimmter gesellschaftlicher Dienste, Zusammenarbeit im kulturellen Bereich, Lösung von Ausbildungsproblemen usw. Diese Zusammenarbeit von Gemeinden ist ein wesentlicher Faktor der gesellschaftlichen Integration und ein effizientes Instrument zum Ziele der Gewährleistung einer optimaleren und rationelleren Befriedigung gemeinsamer gesellschaftlicher Bedürfnisse. Damit werden also jene Bedingungen geschaffen, die zu einer noch engeren selbstverwalterischen Verknüpfung der Interessen der Arbeiterklasse und aller Werktätigen nötig ist, rücksichtslos auf die politisch-territoriale Teilung.

Eine Zusammenarbeit von Gemeinden als Möglichkeit zur Verwirklichung der Rechte der Nationalitäten der Sozialistischen Autonomen Provinz Vojvodina, ist nicht nur eine Möglichkeit zur rationelleren und erfolgreicherer Durchsetzung bestimmter Aufgaben der Gemeinden, sondern unter bestimmten Umständen auch eine wesentliche Voraussetzung zur Verwirklichung dieser Aufgaben. Diese Arten der Zusammenarbeit von Gemeinden wird auch in unserem Artikel behandelt.